

MİLLİYETÇİLİK

Ait olduğu milletin varlığını sürdürmesi ve yüceltmesi için diğer bireylerle birlikte çalışmaya, bu çalışmayı ve bilinci, diğer kuşaklara da yansıtmaya "milliyetçilik" denilir. Şu tanıma göre milliyetçiliğin en önemli ögesi "millet" olmaktadır. Öyle ise millet nedir?

Bir insan topluluğuna millet diyebilmek için bazı niteliklerin o toplumda olup olmadığı saptanmalıdır. Bazı anlayış biçimlerine göre, bir topluluğun millet sayılabilmesi için ırk birliği yetiştir. Bu eksik bir görüştür. Aynı ırktan olmadıkları halde bugün milletlikleri tartışılmaz topluluklar vardır, İsviçreliiler ve Amerikalılar gibi, bazılarına göre ise millet olmanın baş şartı aynı dili konuşabilmektir. Bu da her zaman doğru sayılamayacak bir görüştür. İsviçre'de üç ayrı dil konuşulur ama bütün İsviçreliiler bir millettirler. Buna karşılık aynı dili konuşan pek çok Arap milleti vardır. Iraklılar ile Faslılar aynı dili konuştukları halde aralarında büyük farklar bulunur, ikisi de ayrı birer millet sayılabilirler.

Kimileri de millet olmanın baş şartı olarak din birliğini kabul ederler. Kuşkusuzdur ki, artık bu da savunulamaz bir görüştür. Bugün dünyanın en büyük milletlerinden sayılan Japonların içinde çok çeşitli dinler vardır. Gene ayrı birer din gibi kabul edilebilecek Katoliklik ile Protestanlık Almanya'da, Amerika'da yan yana yaşamaktadır. Ama aynı dinden oldukları halde Müslümanlar hiçbir zaman tek millet sayılamamışlardır.

Öyle ise sayılan bütün bu şartlar bir insan topluluğunun millet olmasına yetmemektedir. Aynı toprak parçası üstünde yaşayan insanların millet olması için ilk şart, ortak bir geçmişe, kader birliğine, ortak bir gelecek hedefine sahip olmaktır. Bu, en tutarlı ve geçerli görüştür. Milliyet bağı böylece maddi olmaktan çok manevi bir ilişkidir. Bu görüşü benimseyen Atatürk, milleti şöyle tanımlamaktadır: Bir insan topluluğunun millet sayılabilmesi için "zengin bir hatıra mirasına, birlikte yaşamak hususunda ortak istekte samimi olmaya, sahip olunan mirasın korunmasını birlikte sürdürebilmek konusunda iradelerin ortak bulunmasına, gelecekte gerçekleştirilecek programın aynı olmasına, birlikte sevinmiş, birlikte aynı ümitleri beslemiş olmaya" ihtiyaç vardır, işte bu ana şartları taşıyan bir insan topluluğu millet sayılır. Gene

Atatürk'e göre, bu şartların doğal sonucu, ortak milli bir düşünce, ideal ve en önemlisi ortak dilin ortaya çıkmasıdır. Gerçi dil birliği millet olmanın baş şartı değildir ama insanları düşünce, ruh ve kültür açısından birbirine bağlayan ana dilin, pek çok millette tek olduğunu da unutmamak gerekir.

Görülüyor ki, Atatürk, Türk milletini ırk veya din esası üzerine oturtmamıştır. Zaten akılcı bir yaklaşımla buna imkân da yoktur, özellikle Anadolu'daki Türk toplulukları başka ırklarla, yüzlerce yıldan beri kaynaşmış durumdadırlar. Anadolu'nun uygarlıkları birbirine bağlayan bir bağ olması bu sonucu doğurmuştur.

Atatürk'ün millet anlayışı akılcı ve insancıdır. Atatürk'e göre bir milleti başka milletlerden ayıran nitelikler vardır. Her millet kendi yetenekleri, kültürü ve imkânları çerçevesinde kendini diğerlerine kabul ettirmek ve mutlu yaşamak zorundadır, işte bir milletin bireylerinin bu biçimdeki davranışları milliyetçiliktir. Türk milliyetçiliğinin amacı, Türk'ün her alanda yükselmesi, yücelmesidir.

Atatürk'e göre, "asıl olan millettir, ilham ve güç kaynağı milletin kendisidir. Bir millet için mutluluk olan bir şey, diğer bir millet için felâket olabilir. Aynı sebepler ve şartlar birini mutlu ettiği halde, diğerlerini mutsuz kılabilir", öyle ise, her millet akıl ve bilim yolu ile yalnız kendi değerlerini ve çıkarlarını bulmalıdır. "Türk milliyetçisi, gelişme ve ilerleme yolunda ve uluslararası ilişkilerde bütün çağdaş milletlere paralel olarak, onlarla bir uyum içinde yürüyecektir. Ama bunu yaparken Türk milletinin özelliklerini, bağımsız kişiliğini koruyacaktır. Türk Milliyetçisi diğer milletlerin hakkına, bağımsızlığına saygı gösterecektir. Ancak böylelikle diğer milletlerden de saygı görecektir. Kimsenin yurdunda gözümüz yoktur. Çünkü her milletin yurdu kutsaldır. Türk, büyük gücünü ancak haklarına saldırı olduğu zaman kullanacaktır".

Atatürk, bütün milletlere saygı duyar, ama onların hepsinin üstünde Türk'ü görür. Ona göre, "Dünya yüzünde Türk'ten daha büyük, ondan daha eski, ondan daha temiz bir millet yoktur ve bütün insanlar tarihinde görülmemiştir". Atatürk, tarih alanındaki olağanüstü çalışmalarıyla Türk'ün geçmişini aydınlatarak bu görüşe erişmiştir.

Böylesine üstün bir milletin yurdu da kutsaldır. Vatan sevgisi, milliyetçiliğin önde gelen öğelerindendir; "Vatanımız, Türk milletinin eski ve yüksek tarihi ve topraklarının derinliklerinde varlıklarını sürdüren eserleri ile bugünkü yurttur. Vatan hiçbir kayı ve

şart altında ayrılık kabul etmez ve bütündür".

Mademki vatan kutsaldır ve bir bütündür, öyle ise "memleketi doğu ve batı diye ikiye ayırmak doğru değildir". Çünkü yurdumuz kutsaldır. "Yurt toprağı, sana her şey feda olsun. Kutlu olan sensin. Hepimiz senin için fedaiyiz. Fakat sen, Türk milletini ebedi hayatta yaşatmak için feyizli kalacaksın".

Atatürk'ün Türk milliyetçiliğı üzerinde bu kadar çok durmasının derin sebepleri vardır.

Bu sebepler de gene tarihten kaynaklanmaktadır.

Türklerin dünya tarihine ve uygarlıklara yaptığı üstün hizmetler bilinmektedir. Ama ne yazık ki, Türklerin kurduğu en büyük, en görkemli devletlerden Osmanlı İmparatorluğu'nun yapısı, tam bir milliyetçilik anlayışının doğmasına imkân vermemiştir.

Osmanlı İmparatorluğu'nda her bakımdan birbirinden farklı çok çeşitli uluslar yaşardı. Bunu biliyoruz. XVIII. yüzyıl sonlarına kadar dünyada milliyet ilkesi pek bilinmiyordu.

Gerçi devletler kuran milletler, kendi yaşama biçimlerini, kültürlerini, anlayışlarını geliştiriyor, dillerini kullanıyorlardı, bağımsızlıklarını koruyorlardı. Ancak bunları belli bir millete bağlı olma bilinci içinde değil, belki toplumsal bîr zorunluluk olarak yapıyorlardı. Millete benlik veren milliyetçilik değil, din idi. Her millet mensup olduğu dinin buyruklarına ve kalıplarına uyarak yaşıyordu.

XVII. yüzyıldan itibaren Batı'da iyice güçlenen akılcılık, aynı zamanda milliyetçiliğı doğurmuştur. Batıda, çeşitli milletlere mensup olan düşünürler, her milletin diğerinden farklı olduğunu görmüşler, insanları dinin değil, milliyetin ilk planda birbirine bağlamasının akla uygun olduğunu anlamışlardır. Böylece milliyetçilik Batı'da gelişerek siyasal hayata girdi. XVIII. yüzyıl sonunda çıkan Fransız İhtilâl ve onu izleyen büyük inkılâpla, milli devlet ve dolayısıyla milliyetçilik hızla bütün dünyaya yayılmaya başladı.

Özellikle çok uluslu devletler için milliyetçilik akımı bir felâketti. Milliyetçilik akımının çok uluslu bir devlet olan Osmanlı İmparatorluğu için önem taşımış, imparatorluk sınırları içinde yaşayan ve Türk olmayan çeşitli uluslar bağımsızlık isteğı ile ayaklandılar. Osmanlı devlet adamları buna karşı bir çare aradılar: Din ayrımını

kaldırarak ülkede yaşayan herkesi "Osmanlı" ilân ettiler. Ama bu kesin bir çözüm yolu değildi. Milliyetçilik bir büyük akımdı ve bu hareketi böyle bir davranışla önlemek mümkün değildi. Nitekim ülkede yaşayan uluslar birer ikişer ayaklanarak Osmanlı yönetiminden kopuyor, kendi milli devletlerini kurarak bağımsızlıklarını ilân ediyorlardı.

Bu durum karşısında bazı Türk düşünürleri milliyetçilik akımının önlenemeyeceğini anlamaya başladılar. Şimdi yapılması gerekli olan, elde kalan ve üzerlerinde Türklerin yaşadığı vatan topraklarını, yeni milli devletlerin sataşmalarından kurtarmaktı. Hiç değilse bundan sonra Türk, vatanına sahip çıkmalıydı. Böylece, imparatorluk sınırları içinde yaşayan çeşitli milletler arasında en son, Türklerin milliyetçilik anlayışı doğmuştur. Bu da XX. yüzyıl başlarına denk düşmektedir.

Türk milliyetçiliği doğarken, yalnız Türklerin değil, bütün Müslümanların tek millet olması gereğini ileri sürenler de çıktı. Ama Müslüman Osmanlı vatandaşı olan Arapların Birinci Dünya Savaşında, Hıristiyan düşmanlarımızla iş birliği yaparak bizi arkadan vurmaları, milletin dine dayandırılmayacağını çok açık ve acı biçimde göstermiştir.

Atatürk, yeni Türk Devleti'ni kurduğu vakit durum bu idi. Bütün millete Türklüğünü anlatmak, göstermek, bu çok önemli konu üzerinde durmak gerekiyordu. Artık çok uluslu Osmanlı Devleti tarihe karışmıştı. Anadolu'da ve Doğu Trakya'da yalnız Türkler yaşıyordu. Atatürk, Lozan Konferansında Türkiye'de yaşayan Rumları Yunanistan'a yollamayı başarmıştı. Engin ve büyük bir tarihe sahip olan Türkler, artık Türkiye'de en yüksek oranda çoğunlukta idiler. Milli devlet kurulabilirdi. Bu bölümün başında belirtildiği gibi, her millet kendi yücelmesini, kendi yetenekleriyle sağlar. Bunun için de katıksız bir milliyetçilik gereklidir.

Atatürk, yaşadığı sürece hep Türk milliyetçiliğini geliştirmeye çalışmıştır. "Ne Mutlu Türküm diyene" sözü, milletimiz yaşadıkça anlamı yücecek çok üstün bir görüşün simgesidir.